

УДК 37.013.42

СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

А.В. Мурзіна, Н.В. Солодюк

У статті автори глибше розкрили поняття «соціальна активність» та розглянули проблеми її формування у сучасного студентства. З урахуванням усіх факторів цього процесу, адаптованості вищого навчального закладу до нового покоління дієвої молоді було виділено якості соціально активної особистості – майбутнього спеціаліста, свідомого громадянина своєї держави.

***Ключові слова:** соціальна активність, державотворення, особистість.*

За ситуації, коли наростає економічна напруженість, стає очевидним, що лише активна особистість спроможна успішно самореалізовуватися в різних сферах діяльності, може узяти на себе відповідальність за власне майбутнє і майбутнє своєї країни. Молоде покоління стає провісником нового світогляду. Необхідність розуміння глобальних процесів у швидко змінному світі змушує акцентувати увагу на фундаментальних науках, гуманізації освіти, що дозволить сформувати Людину і фахівця. Підвищення духовного рівня суспільства – кінцева мета пошуку методів визначення міри духовного розвитку кожної особистості.

Важливим напрямом, що забезпечує успішну соціалізацію особистості в нових умовах, готовність уміло долати труднощі, є формування її соціальної активності. Особливого значення набуває ця проблема в студентському віці, що пояснюється наявністю у людей даного віку великого потенціалу і схильності до соціально активної поведінки через психофізіологічні особливості. В зв'язку з цим особливо важливим є вберегти майбутніх фахівців від проявів деструктивної активності, основні форми якої проявляються в поняттях «асоціальне» або «девіантна» поведінка, і спрямувати природну активність особистості в соціальне русло.

Період студентства є особливим періодом в житті людини, коли відбувається повне переосмислення життєвої позиції і поглядів,

формування системи духовних цінностей особистості. Саме в *період студентства* формуються такі найважливіші особистісні якості, як спрямованість, установки, уміння правильно орієнтуватися (у житті, в спілкуванні і т. д.). Чинником, що активно формує ці здібності людини, є спілкування, коли суспільні вимоги, що висуваються до особистості, що розвивається, служать відправними моментами у формуванні життєвої позиції, критеріями правильності вибору, коли система соціальних «опор» постійно знаходить внутрішнє схвалення особистості.

Специфіка студентського віку вимагає глибшого розкриття його особливостей. Так, ми можемо виділити такі підходи до розуміння поняття «студентська молодь»:

1. Молодь як носій властивостей молодості (психофізіологічний аспект), в якому молодь розглядається з погляду вікової антропології і «молодість» як етап життя людини.

2. Молодь як носій нових цінностей, образів буття, суспільних ідеалів (аксіологічний аспект), в якому молодь розглядається як носій власної культури (субкультура).

3. Молодь як суб'єкт і об'єкт соціального буття (суб'єкт-об'єктний аспект). Молодь потрібно готувати до соціальної діяльності, адекватно відображаючи її власні запити і запити всього суспільства. Особливістю молодого покоління є перехідність від об'єктних (адаптація світогляду) до суб'єктних (інтеграція і практика) стратегій існування. Ознакою такого переходу є поява соціального інтересу.

4. Молодь як актуалізоване в сьогоденні соціальне майбутнє (футурологічний аспект). В сучасних соціокультурних умовах з'явилась необхідність постановки нових завдань в соціалізації молоді для збереження життя в країні та на Землі в цілому. Співтворчість молоді та суспільства в побудові моделі майбутнього — необхідний чинник цілісності розвитку.

Соціальний розвиток людини і соціально-економічний розвиток суспільства – це два взаємопов'язаних і взаємозумовлених процеси, в яких люди формують свою сутність. Ці фундаментальні положення про людину як активну діяльну істоту, формування якої відбувається у взаємозв'язку з працею, соціальним середовищем, самоформуванням особистості, є важливою методологічною основою для вивчення проблеми соціальної активності студентства.

Щоб проаналізувати ситуацію прояву соціальної активності українською молоддю, ми звернулися до рівня соціальної активності в країнах Європи й США, дослідженого В. Андрущенко [1] (табл. 1.):

Таблиця 1

Рівень соціальної активності в країнах Європи й США

Країна	Не належить до жодної організації (%) 1997 – 99 рр.	Не належить до жодної організації (%) 2000 – 2003 рр.
Польща	72,3	80,8
Угорщина	71,6	75,3
Румунія	85,2	85,9
Литва	68,2	84,7
Росія	72,3	87,7
Німеччина	37,6	48,8
Швеція	30,6	7,7
Голландія	17,5	8,3
Франція	63,9	61,5
Італія	68,5	60,3
Іспанія	78,3	70,8
США	30,3	61,1

На основі цих даних ми дозволимо собі припустити, що рівень соціальної активності української молоді, і що не менш важливо, рівня зацікавленості молоді в прояві соціальної активності, в Україні, як і в сусідніх країнах (Росія, Польща, Угорщина, Румунія тощо), є тривожно низьким. Про незацікавленість молоді у громадській діяльності та соціальній активності ми можемо судити зі статистики зниження прояву соціальної активності в тих же країнах-сусідах. Саме тому дослідження проблеми формування соціальної активності особистості як на теоретичному, так і на практичному рівні є надзвичайно актуальною і

потребує нагального вирішення як на науково-педагогічному, так і законодавчому рівні (створення документальної та матеріальної бази молодіжним громадським організаціям для забезпечення їхньої гармонійної діяльності на користь усього суспільства).

Визначальним чинником соціальної активності студентської молоді є тип культури, а не рівень розвитку економіки чи демократії. Що ж стосується соціальної активності української молоді, то дослідник цього процесу В. Вербець вважає, що повільні темпи розвитку українського суспільства та злам колишньої ідеологічної системи спричиняють формування в масовій молодіжній свідомості настановлення не пов'язувати реалізацію своїх інтересів із жодним громадським рухом, об'єднанням та іншими соціальними інституціями [2].

М. Колесникова в своєму дослідженні розглядає соціальну активність студента як властивість особистості, що дозволяє йому здійснювати реалізацію різних соціально значущих видів діяльності в процесі професійного становлення в цілях зміни себе, довкілля, соціуму відповідно до власних позитивних ціннісних орієнтацій і завдань суспільного розвитку [3].

Взявши за основу ці дослідження вченої, ми можемо виділити *основні сутнісні характеристики соціальної активності сучасного студента*:

- готовність до здобуття соціально-професійних знань;
- наявність соціально орієнтованих мотивів соціально-спрямованої і професійної діяльності, що формуються на основі отриманих професійних знань і виражають суб'єктивне ставлення до діяльності;
- спрямованість на розширення соціально значущих форм і сфер діяльності (створення проектів, участь у волонтерській, громадській, професійній, творчій діяльності і т. д.);
- ініціація власної активності в процесі професійного становлення і активності свого оточення;
- здатність аналізувати і оцінювати мотиви своєї практичної діяльності і її результати;
- можливість прогнозувати і планувати подальшу практичну соціально значущу діяльність на основі отриманих результатів.

Метою соціальної активності студентів може бути результат діяльності і спілкування, коли вони є засобом для досягнення інших соціально значущих цілей. Наприклад, беручи участь в різних видах

соціально корисної діяльності (участь в молодіжних громадських організаціях), молоді люди отримують знання, уміння і навички організаторської роботи і розвивають свої лідерські здібності, тобто проходять соціальне становлення, яке допоможе їм в майбутній професійній та громадській діяльності.

Включення молоді в соціально значущу діяльність може бути продиктоване і прагматичними мотивами: кар'єрне зростання, перспективи, що з'являються завдяки особливим можливостям участі в престижній молодіжній організації, в освітніх програмах, здобуття рекомендації при працевлаштуванні.

Отже, соціальна активність сучасних студентів – це багатогранний процес, який включає педагогічні і соціальні впливи, що можуть змінити життєві переконання і навіть поведінку студентів. До педагогічних впливів ми відносимо виховання (власне навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі і позанавчальна діяльність) і самовиховання (процес набуття певних вмінь і навичок за вибором студента у вільний час за бажанням). До соціальних впливів варто віднести умови життєдіяльності студентів з урахуванням того фактора, що зовсім нещодавно молоді люди змінили звичний для них спосіб життя під опікою батьків і стали самостійними і відповідальними за власні рішення, проживаючи у гуртожитку чи на орендованій квартирі. Всі ці впливи взаємопов'язані і виступають у сукупності, забезпечуючи як безпосередній, так і опосередкований вплив на особистість студента.

Формування соціальної активності, її перехід із спонтанності проявів в раціональне русло повинен здійснюватися в педагогічному процесі з урахуванням спрямованості ВНЗ. Педагогічна регуляція соціальної активності студентів знаходиться на перетині дидактичної і виховної регуляції. *Формування соціальної активності студентів* – це процес їхньої взаємодії з одногрупниками, педагогами, суспільством в умовах спеціально організованої діяльності, результатом якого є залучення студентів до соціальних і етичних цінностей.

Таким чином, особистість студента – це складне соціальне явище. Цілісність особистості досягається за рахунок гармонійного розвитку її складових. Здатність студента більш-менш досконало виконувати свої основні соціальні функції залежить від цілісності його особистості. Цілісність особистості студента залежить від рівня сформованості його соціальної зрілості, яка складається з таких елементів: соціальної

активності, соціального самовизначення та соціальної відповідальності. Найповнішому розвитку внутрішнього світу особистості студента сприяє його діяльність. Активність діяльності визначається взаємовідповідністю свідомого, цілеспрямованого, творчого ставлення студента до цієї діяльності і є одним із пріоритетів успішного розвитку українського державотворення.

Література

1. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю.- К.:Знання України, 2004.-738 с. 2. Вербець В. Формування та реалізація духовно-творчого потенціалу // Соціальна психологія. - 2004. - № 3 (5). - С. 150 – 162. 3. Колесникова М.В. Педагогические исследования в области социальной активности личности // Вестник Томского государственного университета (общенаучный периодический журнал), — Томск, ТГУ, 2007.- № 298 — С. 176—178.

В статье авторы глубже раскрыли понятие «социальная активность» и рассмотрели проблемы ее формирования у современного студенчества. С учетом всех факторов этого процесса, адаптированности высшего учебного заведения к новому поколению действенной молодежи были выделены качества социально активной личности – будущего специалиста, сознательного гражданина своего государства.

Ключевые слова: социальная активность, создание государства, личность.

In the article the authors deeper exposed the concept of social activity and considered the problems of its forming at a modern student. Taking into account all the factors of this process and the readiness of higher educational establishment to the new generation of effective young people, the qualities of a socially active personality, future specialist and conscious citizen of the state, were selected.

Keywords: social activity, creation of the state, personality.

Мурзіна А.В. - викладач кафедри української мови та гуманітарних наук Луганського державного медичного університету (м. Луганськ, Україна)

Солодюк Н.В. - кандидат педагогічних наук, викладач кафедри української мови та гуманітарних наук Луганського державного медичного університету (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Є.А. Зеленов